

Голові Комітету Верховної Ради
України з питань національної
безпеки, оборони та розвідки
Олександру ЗАВІТНЕВИЧУ

Щодо реєстр. № 14383
від 14.01.2026

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 29 січня 2026 року (протокол № 143), розглянув проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання та реалізації особами, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та їх близькими родичами своїх прав та гарантій, реєстр. № 14383 від 14.01.2026, поданий народним депутатом України Пуртовою А.А. та іншими народними депутатами України (далі – законопроект).

Відповідно до пояснювальної записки метою законопроекту є *«законодавче забезпечення прав та гарантій особам, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, на виплати під час стаціонарного лікування захворювань, що потребують тривалого лікування, прав на звільнення з військової служби, а також забезпечення можливості осіб з числа близьких родичів отримувати відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації»*.

Для досягнення поставленої мети Проектом Закону пропонується внести наступні зміни до законодавства:

1) у Законі України «Про військовий обов'язок і військову службу» така підстава для звільнення з військової служби, як «у зв'язку із звільненням з полону» доповнюється формулюванням *«та/або встановленням факту позбавлення особи особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України»*;

2) Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» доповнюється новою категорією осіб, які не підлягають призову на військову службу під час мобілізації, а саме: *жінки та чоловіки, чий близькі родичі (чоловік, дружина, син, донька, батько, мати або рідний (повнорідний, неповнорідний) брат чи сестра) мають встановлений у визначеному законом порядку факт*

позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України до моменту їх повернення на підконтрольну Україні територію;

3) стаття 7 Закону України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей» доповнюється новою частиною, згідно з якою цивільним особам, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України «до моменту звільнення або протягом здійснення лікування, які відразу після звільнення з полону перебувають на стаціонарному лікуванні в закладах охорони здоров'я понад 30 календарних днів, включаючи час переміщення з одного закладу охорони здоров'я до іншого, у зв'язку із лікуванням захворювань, травм (поранень, каліцтв), набутими/отриманими за час позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, і які потребують тривалого стаціонарного лікування, надається щомісячна грошова допомога в розмірі 50 000 гривень. Виплата здійснюється протягом перших 3-х місяців безперервного стаціонарного лікування після звільнення».

Під час обговорення законопроекту народні депутати України – члени Комітету висловили щодо його тексту наступні зауваження:

1. Чинний Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» містить таку підставу для звільнення з військової служби, як «у зв'язку із звільненням з полону». У даному контексті важливими є часові рамки застосування відповідної норми - особа звільняється з військової служби саме у зв'язку зі звільненням з полону, тобто після повернення на підконтрольну територію України. Водночас пропозиція, яка міститься в законопроекті, щодо доповнення цієї підстави формулюванням «та/або встановленням факту позбавлення особи особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України» не враховує той факт, що встановлення факту позбавлення особистої свободи може відбуватися, в тому числі, щодо осіб, які ще не повернулися з полону і продовжують перебувати в місцях несвободи. Звільнення з військової служби таких осіб не враховує думку самих військовослужбовців, які фізично продовжують перебувати в полоні, і фактично може призвести до втрати ними статусу військовослужбовців та, як наслідок, позбавлення їх відповідних соціальних гарантій.

2. Змінами до Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» передбачається, що призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період не підлягають також: жінки та чоловіки, чії близькі родичі... мають встановлений у визначеному законом порядку факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України до моменту їх повернення на підконтрольну Україні територію». Із формулювання «до моменту їх повернення на підконтрольну Україні територію» незрозуміло, що саме мається на увазі: строк відстрочки чи часовий проміжок встановлення самого факту позбавлення особистої свободи. Якщо розглядати це формулювання саме як часовий проміжок встановлення факту позбавлення особистої свободи (факт має бути встановлений до моменту повернення особи з

полону), то така норма має дискримінаційний характер по відношенню до близьких родичів особи, факт позбавлення особистої свободи щодо якої буде встановлено після її повернення з полону. Якщо ж у відповідній нормі мова йде про обмеження строку дії відстрочки (до моменту повернення особи з полону), то такий підхід ставить родичів вказаних осіб у нерівне становище у порівнянні з іншими схожими категоріями осіб, які мають відстрочку від призову (наприклад, відстрочка для родичів осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, не обмежується строком та не анулюється у разі повернення такої зниклої особи на підконтрольну територію).

3. У змінах до статті 7 Закону України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей» (далі - Закону № 2010-IX) передбачається встановлення *фіксованої суми щомісячної грошової допомоги у розмірі 50 000 гривень*. Водночас такий підхід не узгоджується з положеннями чинної частини четвертої цієї ж статті (у редакції законопроекту – частина п'ята), відповідно до якої *порядок призначення, виплати та розмір допомог, передбачених цією статтею, встановлюються Кабінетом Міністрів України*.

Встановлення фіксованої суми може зумовити необхідність регулярного внесення змін до закону з урахуванням потреби перегляду суми у зв'язку з інфляцією, зміною величини прожиткового мінімуму чи інших факторів, що негативно впливає на стабільність правового регулювання та ускладнює правозастосовну практику. Відповідно до положень статті 6 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» базовим державним соціальним стандартом є *прожитковий мінімум, встановлений законом, на основі якого визначаються державні соціальні гарантії*. Тобто, будь-які грошові допомоги в законі доцільно прив'язувати саме до прожиткового мінімуму.

4. Надмірна деталізація умов виплати грошової допомоги, запропонована у новій частині статті 7 Закону № 2010-IX, не є характерною для законів, як актів вищої юридичної сили. Запропоновані авторами законопроекту уточнення щодо отримання грошової допомоги (*стаціонарне лікування; 30 календарних днів, включаючи час переміщення з одного закладу охорони здоров'я до іншого; лікування захворювань, набутих за час позбавлення особистої свободи тощо*) є предметом підзаконних нормативно-правових актів, якими мають бути враховані всі можливі нюанси (адже, наприклад, умова щодо стаціонарного лікування не менше 30 календарних днів може не враховувати становище осіб, які потребують лікування, що триватиме, наприклад, 28 днів, хоча при цьому тяжкість травм може бути ідентичною з особами, які лікувалися на два дні довше).

5. Відповідно до пояснювальної записки до законопроекту запровадження щомісячної грошової допомоги зумовлено потребою у належному матеріальному забезпеченні *цивільних осіб після їх звільнення з полону*, зокрема тих, які потребують тривалого стаціонарного лікування. У зв'язку з цим було зазначено, що нещодавно прийнятою Постановою Кабінету Міністрів України

від 24 грудня 2025 року № 1775 затверджено *Порядок проведення першочергових заходів з підтримки цивільних осіб, постраждалих у зв'язку з позбавленням особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України*, яким визначено механізм надання підтримки цивільним особам, постраждалим у зв'язку з позбавленням особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, після їх звільнення. Зокрема, пунктом 6 зазначено Порядку передбачено проведення оцінки потреб таких осіб та сприяння їх задоволенню, а також надання таким особам *разової грошової допомоги у розмірі 50 тис. гривень*. Отже, проблема, на вирішення якої спрямовано законопроект, вже є частково вирішеною на рівні підзаконного акту.

За підсумками обговорення законопроекту Комітет ухвалив наступне рішення: звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки з пропозицією врахувати зауваження Комітету при опрацюванні проекту Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання та реалізації особами, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та їх близькими родичами своїх прав та гарантій, реєстр. № 14383 від 14.01.2026, поданого народним депутатом України Пуртовою А.А. та іншими народними депутатами України.

Голова Комітету

А. ЗАДОРЖНИЙ

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Задорожний Андрій Вікторович
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000F00C3100CB23DC00
Дійсний до: 02.12.2026 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-25/3-2026/19752 від 29.01.2026

2128220